

Вірування й повір'я

Косаківський В. А., Буздиган В. П.

Вірування й повір'я займають важливе місце у світорозумінні та уявленнях українського народу. Особливе місце посідають численні вірування у різні прикмети, амулети, силу чарів та замовлянь, добру та лиху годину, легкі й тяжкі дні, щасливе й нещасливе місця тощо.

Цілий комплекс вірувань і повір'їв приурочувався родинній обрядовості, які були спрямовані на забезпечення добробуту як конкретної особи так і цілої родини.

Вірування й повір'я, пов'язані з вагітною жінкою та малою дитиною:

- Вагітній жінці не можна вишивати у свята, бо пришиє дитині язика.
- Не можна мотати ниток, бо замотає пуповину.
- Не можна просити, бо дитина буде красти.
- Не можна дивитись на вогонь, бо пече.
- За лице братися не можна, щоб знаку на тілі не було.
- Як дівка має бути, то борщ уже не їла, не могла.
- Якщо вродився спокійний - то і буде спокійний.
- Якщо вродився і кричав, то так і увесь вік буде.
- На родини з голими руками не йдуть, а щось несуть.
- Просяться за кума (до хреста), щоб удома багатство велося.
- Дуже добре, коли до байстрюка просяться за кума, щоб багатство велося [1].
- Після народження дитини, жінки 6 неділь, до виводу, не виходили на вулицю, щоб не перейти людям дорогу. Як ішла на вивід, то несла білу курку, а як не було білої, то рябу або червону, але не чорну.
- У 8-10 років дитині давали розв'язувати пуповину - щоб усе йшлося [2].

Вірування й повір'я, пов'язані з весільними обрядами:

- В один день два весілля на одному подвір'ї не можна робити, бо не будуть сидіти.
- Вельон позичали, а вінка - Бог спасі.
- Після третього разу, як проходили молоді під «рваний калач», його рвали на шматки всі, хто дістане. Хлопцям дають, дівчатам дають. Нині навіть бізнесмени просять хоч кусочок. Він

дуже помічний. Як ішла на базар, брала кусочок калача і казала: «Шоб так рвались за моїм товаром, як рвались за цим калачом» [1].

- «Тоді «колачі батьківські» такого здорові пикли на весілля молодим. Батьки молодим пекли, так як коровай. Перши не було короваїв, таких, як типер, а був весільний батьківський колач великий. А нанашки приходили і приносили свічки весільні в колач. Такі обряди» [3].
- Як молодий забирав молоду з приданим до себе, то «вийшла на дорогу баба і два горшки розбила. Два нових горщики, і втікла. Горшками до купи і розбила. Розбила пару навіки.
- Пустили вперед воза з софкою, а потім з молодими. То на тому місці упраж порвалася. То мама вмерла молодою, а дід (батько - В. К.) удівцем залишився на увесь вік» [2].

Вірування й повір'я, пов'язані з поховально-поминальними обрядами:

- Як мама мали вмерти, то каже: «Біжи приведи секретаршу, шоб я перевела хату. Бо тато приходив з горіща, шоб я вже йшла». Привезли секретаршу, і мама через три дні вмерла.
- Як курка піє, то мірают ту курку від стола до порога, шо відрубати - хвіст чи голову [2].
- Ярма колись були. Типер нима. Казали, шо ни можна викидати, бо ни годен (не міг - В. К.) умерти. Є і типер така слабість, шо довго ни годен кончитись. А тоді понімали, шо це треба у ярмо їго запрагти, тай кончиця. Тай поклали ярмо на шию, тай потремали, доки кончиця. Ни можна ярма рубати. Віддати можна [4].
- Чужі люди обмивали покійника. «Ці, шо обмивали, не мають права готувати на стіл для людей».
- Воду, якою обмивали покійника, лили в кутки, де ніхто не ходить. Як ступити в те місце, то будуть боліти ноги.
- Постіль після виносу мерця виносили на вулицю.
- Коли провадять покійника, «іде курка вперед, хрест, образ, фото, вінки, віко, домовина». Курку несли спереду, «шоб розпорпувала дорогу на тім світі».

- На проводах брали горщик, клали зілля свячене і обкурювали могилу, обходячи її три рази, кожен окремо і залишали (горщик -В. К.) під хрестом [2].

Вірування й повір'я, пов'язані з викликанням дощу.

«В лісі Петрушівському є Попова кирниця. Ходили до кирниць, щоб дощ був. Як нема дощу, ідуть до лісу, святять криницю, моляться, обідають. Буває так, що ще не посвятили, а дощ вже іде.

А в сусідніх селах Петрушівка і Миронівка ідуть до своїх криниць. Ці криниці давні. До криниць, що в селі, не ходили, а лише до тих, що в лісі, де джерела» [1].

Вірування й повір'я, пов'язані зі знахарями.

«Мої дід і баба служили в одного поляка. У нього слабкий син. А баба могла вимовляти. А він був у бідах. І баба виходила його. А хутір був у Мервинцях. Хазяїн приїхав. Баба каже панові: «Так і так...». І він усе майно переписав їм - Хібовському Янкові і Павліні.

Баба Павліна примовляла на ружо. І жоден мисливець не приходив без здобичі. ""

Померла бабка у 1904 році, а прожила приблизно 68 років. Похована у Мервинцях» [5].

Інші вірування і повір'я.

- Як на операцію йдуть, то волосся тоже розплітають [1].
- Як чоловік б'ється, то потрібно протягнути нитку в рукави.

- На зимового Миколая дівчата з'їдали оселедця, не пили води, щоб приснився хлопець, який дасть води напитися [2].

Отже, зафіксовані нами вірування і повір'я свідчать про прагнення людей забезпечити здоров'я і добробут як окремої людини, так і цілої родини. Цьому мало сприяти дотримання численних повір'їв, пов'язаних переважно з родинною обрядовістю. Цей пласт народних знань зберігається переважно серед людей старшого покоління і є невід'ємною складовою культури українського народу.

Джерела

1. Запис авторів 7 жовтня 2007 р. від Мельник (д. Крижевської) Лідії Карпівни, 1935 р. н., жительки с. Дорошівки.
2. Запис авторів 6 жовтня 2007 р. від Приди-вус Анастасії Яківни, 1940 р. н., жительки с. Слободи-Бушанської.
3. Запис авторів 11 жовтня 2007 р. від Саль-чук Галини Онуфріївни, 1935 р. н., жительки с. Буша.
4. Запис авторів 9 жовтня 2007 р. від Барібана Семена Леонтійовича, 1927 р. н., жителя с. Буші.
5. Запис авторів 6 жовтня 2007 р. від Стерницької (д. Хібовська) Галини Антонівни, 1940 р. н., жительки с. Дорошівки.